

Mai is érvényes

Závorszky-Simon Márton – *Anyagváltás*

Budapest, 2025, Bakáts Bunker

Nyomjuk meg képzeletbeli időgépünk gombját, és térjünk vissza a 19. század végére, amikor az akadémikus stílus ellenében megjelentek az „izmusok”. Ezek közül több is felfedezhető Vincent van Gogh művészetében, aki óriási hatással volt a modern festészetre. A holland festőzseni Závorszky-Simon Márton életében is meghatározó szerepet játszott.

A Budapesten született Závorszky-Simon Márton 2008-ban felvételt nyert a Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karára. „Ez időben olvastam Van Gogh életrajzát, és úgy éreztem, nekem is szükségem van egy szavak nélküli önkifejezési módra” – derül ki abból az interjúból, ami a youngart.hu oldalán jelent meg. „Belső indíttatásból kezdtem alkotni az egyetem mellett, és gyorsan szükségletemmé vált, hiszen nagyon erős és személyes érzelmeket tudtam a képekbe átültetni” – vallotta pályája indulásáról.

Az alkotáshoz nem előfeltétel a művészeti képzettség. Akiben megvan a tehetség és elszántság, az papír nélkül is boldogul a pályán. Henri Rousseau, Frida Kahlo, Kassák Lajos csak néhány az autodidakta képzőművészek sorában. Závorszky-Simon Márton sem részesült művészeti képzésben, önerejéből sajátította el a festészet „fogásait”. 2015 óta a Fiala Képzőművészek Stúdiója Egyesület (FKSE) tagja, 2019-ben a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete is tagjai közé választotta.

A környezetkutató alapdiplomát is szerző Závorszky introvertált személyiség, aki olyan tevékenységekben mozog otthonosan, amelyekben erősen el lehet mélyülni, ahol nincs időnyomás alatt. Korábbi, környezetvédelmi civilszervezeteknél, majd könyvtárban végzett munkája mellett a festészettel is tud foglalkozni, sőt, számos kiállítása után ezt tekinthetjük fő hivatásának.

Závorszky-Simon Márton munkásságáról a róla szóló megjelent szövegek és honlapja révén van információ, de személyesen is volt alkalmam beszélgetni vele művészetéről.

TAKÁTS FÁBIÁN (1987) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán végzett művészettörténet szakon. Szakterülete a 20. század művészete.

Képei expresszívek, színviláguk sötét, drámai. Fekete-fehér kompozícióiba csak néha visz élénkebb árnyalatot: barnát, kéket, rózsaszínt, szürkét. A 2021-es *Szabadtest-kultúra* tárlatán olyan kompozíciókat is bemutatott, melyeket megégett. *The trees will burn blackened hands* című kiállításán (amely 2024-ben, a Vízi-városi Galériában volt látható) már központi elemként „játszott a tűzzel”. A tűz nála egyrészt a szellemit fejezi ki, másrészt a fizikai fájdalmat. Huszonnégy éves korában autoimmun izületi gyulladással megbetegedett, amivel a mai napig küzd.

Az Ezüstgerely Különdíjban részesült Závorszky betegsége művészetén is nyomot hagyott, érthető, hogy képei miért ilyen búskomorak. Az idei, a Bakáts Bunkerban látott *Anyagváltás* kompozícióin is a fekete és fehér szín dominált egy-egy szürkés, barnás árnyalattal. A pályája kezdeti képeken erőteljes duzzadó férfitesteket, formás női alakokat láthattunk. A 2015-ös *Szerelmespár* ruhátlan alakjainak teste irigylésre méltóan formás, kidolgozott. Nem szégyellik megmutatni idomaikat, nem titkolják egymás iránt érzett szerelmüket. Testük szinte összeér, kezük összekulcsolódik, fejük egymáshoz hajol. Egy másik képen egy pár csak áll egymás mellett, a férfi gyengéden átkarolja kedvesét, érzékelhető összetartozásuk ereje.

„Závorszky-Simon Márton *Anyagváltás* című kiállításán a kezdeti alkotásokat, művészetének kiindulópontját tárja elénk” – tájékoztatót a kiállítás leírása. 2015/16-ban készült sorozatának darabjai azon második világháborús német szobrászati munkákra reflektálnak, amiken legteljesebben kifejeződik a náci testkultúra...” Az alkotó elmondása szerint sorozatával az autoriter jellegű társadalmak és vezetőik lélektanát vizsgálta. Azt az ellentétet, ami a heroizáló, idealisztikus művészet és a valóság között feszül. A Harmadik Birodalom művészetével foglalkozva fedezte fel Arno Breker monumentális szobrászatát, amely remek kiindulópontot jelentett saját munkáihoz.

A zománcfestékekkel vászonra készült kompozíciók ridegek, drámai erőt sugároznak. A szépséges testek látványa sem oldja azt a nyomasztó hangulatot, ami Závorszky képeire „rátelepszik”. Egyes műveken a figurák helyett ráadásul csak felső testek, fejek elmosódásai vehetők ki, a felületeket nagy gesztusokkal festett foltok halmazai uralják, ami még nyugtalanítóbbá teszi a látványt.

A *Futi-futi* (2015) címet viselő műve a Breker által faragott *Apollo és Daphne* (1940) reliefjének festményként történt interpretálása. Az eredetin a „futók” sziklákon állnak. Závorszky egymásra halmozott holttestekkel értelmezte újjá Breker plasztikáját. A *Képmutatás*on a kígyó és legyőzője fejét cserélte föl.

Ez pár példa Závorszky azon munkáinak sorából, ahol a szobrok festménnyé alakítása során újabb és újabb kísérletekre nyílt lehetősége. Az *Anyagváltás*-sal, amelyen nagyrészt interpretációk és stílusgyakorlatok láthatók, az alkotó mintegy visszatér gyökereihez. Politikai indíttatástól mentes, ám kritikai tárlatával értelmezni szeretné a hatalom szereplőinek hatását, és egy olyan társadalmi berendezkedésről mesél, amely pszichológia tanulmányként is állhatna előttünk.